

teljstva do vere, tako n. pr. je zgoraj imenovani »Dziennik Poznanski« dandanes le v mali meri tega duha, in niti on sam sebe, niti kdo drugi bi ga ne deval na to stran, ko bi ne bilo nasprotja proti ravno tam izhajajočemu »Kuryeru«. — Listov, pisanih poljudno in izhajajočih enkrat ali dvakrat na teden, je vedno več. Izvzemši kaka dva lista so vsi drugi oprti na vernost, branijo vneto poljske zadeve in širijo zdrave ter pametne ideje. Izjema v tej vrsti je državni »Orędownik« (zgovornik), list, pri katerem se ne vé, je-li bolj hudoben ali neumen; seje pa prepir in zdražbe, meče na desno in na levo sumničenja, škoduje s svojo obrambo poljskim zadevam v Berolinu, poljskemu pravu in jeziku, s kratka: mnogo hudega povzročuje. V Varmiji (Ermeland) izhaja »Gazeta Olsztyńska«, v zahodnih Prusih v okolici biskupa chelmskega, Pelplinu, močno razširjeni »Piegrzym«. Najstarejši (ker šteje že 23. letnik) in zelo razširjen list (ker ima 11.000 naročnikov) je poljski mali časnik v Šleziji »Katolik«, izhajajoč v Bytomiju (Beuthen). Pruske gosposke, katere z veliko nevoljo gledajo na razširjanje poljskih listov v Šleziji, zalezujejo »Katolika« neprestano in mu napravljajo

vedno tiskovne pravde, akoravno se ta list ogiblje najskrbneje vsega, kar bi moglo vlado tudi najmanj žaliti. Urednik »Katolikov« sedi običajno vsaj nekoliko mesecev na leto v ječi, a vse to nič ne pomaga vladi: ljudstvo šlezijsko vedno raje in številneje plača eno marko na kvartal za »svojo gazetko«, kakor ta list imenuje, in kar ni manj važno, narod je ž njim v neprestani zvezi po mnogih dopisih. Od par let izdaja uredništvo »Katolikovo« drug list, mesečnik s podobami, »Swiatło«, ki obsega povesti, pesmi, zgodovinske razprave, splošne in posebej poljske anekdote itd. Ta list je v polni meri soroden z Vašim »Dom in Svet«-om, izvzemši slike, katerih Vi žalibog nimate. Poleg teh dveh listov izhaja v Gornji Šleziji okolo deset drugih listov: političnih, pobožnih, šaljivih. Vsi so dobro pisani in urejevani in imajo znatno število čitateljev.

Tako vidite, da so razmere v pruskem delu Poljske za časopise deloma ugodnejše, deloma pa težavnejše nego v Rusiji, kar je lahko umevno. Reči pa moramo, da v obeh delih prav časopisje vzbuja narod in mu pomaga braniti svoja največja zaklada: vero svojo in narodnost. (Konec.)

Vitovčeva smrt.

(Balada.)

Bapaljena je bela vas,
Na sivi skali grad osvojen.
Seljakov jok, vojnikov glas
Okrog odmeva v svet pokojen.
Jetniki štirje krvaveči
Umirajo v podzemni ječi.

Na grajskem stolpu baš deset
Hreščeč vojnikom ura znani,
Ko Vitovec, voditelj čet,
Veleva tolpi nebrzdani:
»Goré že davno kresi nebni;
Dovolj! pokoja smo potrebni!«

Potihne divji krik in spev,
 Pojema plapolanje zublja;
 Na dvoru v vrsti in pošev
 Vojake speče sen poljublja.
 Zaman glavlar oči zatiska
 Pred svitom luninega bliska.

Udari polnoč. — Tožen jek!
 Pošast skoz duri mu priplava:
 »O Vitovec, proklet na vek,
 Zadene kazen te krvava!«
 Preteč obseva mu blazine,
 Obrne se in v temi zgine.

Zajekne Vitovec: »Vojnik!«
 Čuvaj odpahne k njemu duri.
 »Kedo je klical grozni vzklik,
 In kdo prispel je v pozni uri?«
 »»Le-to jetničar mi je zinil,
 Da v ječi je nekdo poginil.««

Glavlar oči zatise spet,
 A pridrvi pošast se nova:
 »O Vitovec, na vek proklet,
 Zadene kazen te gotova!«
 Preteč obseva mu blazine,
 Obrne se in v temi zgine.

»Kedo mi je grozil, povej,
 Ni zvesta, ménim, straža tvoja.«
 »»Vse mirno zunaj je, kot prej,
 In vse uživa slaj pokoja.
 Jetničar le mi je pošepnil,
 Da drugi že je v ječi cepnil.««

Ko v tretje se pojavi tek
 Krog mirne postelje pošastni,
 In viče glas: »Proklet na vek!«
 Prestraši se glavlar oblastni.
 Stražarja hrepeneč pozove,
 Da v ječi vsem razpne okove.

Odhaja v tretje smrti sel —
 Čuvaj dvoran k temnic stražniku:
 V podzemno stopita globel
 Rešilca zadnjemu jetniku.
 Odkujeta mu že okove —
 Z gradú obupen glas zarjove.

Čuvaja s strahom planeta,
 Navzgor sledeč v dvorane vrišču.
 Ob Vitoveu obstaneta:
 Glavlar je mrtev na ležišču;
 Jetnik pa poleg njega mrtev,
 Drug drugemu krvava žrtev . . .

A. M.

Črtice o rokovnjačih.

(Spisal Josip Benkovič.)

(Dalje.)

Pravo središče — metropola — rokovnjaškega kraljestva je bilo ob kranjsko-štajarsko-koroški meji nad izvirkom Savinje in kamniške Bistrice, pod »Sedlom« ali »Jermanovimi vrati«. Tako se imenuje globok prelaz med vrhovoma Planjavo in Brano. (Morda se je kak rokovnjašk »papež« nazival Jerman, in je kraj po njem dobil ime.) Čez to nižavo je najkrajša, a ne najlepša pot s Štajarskega na Kranjsko, res prava vrata. Goli vrhovi, ki se vrsté okrog očaka Grintovca, bili so rokovnjačem prirodna trdnjava. Na jug se prostirajo širni kamniški gozdi, na sever se dviguje

štajarsko gorovje, proti levi strani se vrsté deloma planine do Gornjega Grada in še dalje, deloma veliki gozdi samotne tuhinjske doline, vranjepske in zlatopoljski hribi tje čez Trojane in Črni Graben na čemšeniško planino; na desni strani pa kipé proti nebu sivi vrhovi starih orjakov, kakor poje pesnik: »Sklad na skladu se vzdiguje, golih vrhov kamni zid«, ki se razvrščujejo v nepretrganem redu. Ob njih vznožju pa se zopet razprostirajo temni gozdovi i na kranjski i na koroški strani.

Tukaj torej, v tej divjini, je stoloval rokovnjaški »papež«, pravi vladar teme